

Οι μεσαίες και οι μικρές επιχειρήσεις θωρακίζονται και μεγαλώνουν!

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Σήμερα στην Ευρώπη, το τοπίο των μεσαίων-μικρών-πολύ μικρών επιχειρήσεων βρίσκεται σε τροχιά ανάκαμψης. Ο αριθμός, η απασχόληση και η προστιθέμενη αξία τους έχει επιστρέψει στα προ κρίσης επίπεδα, με λίγες μόνο εξαιρέσεις, μία εκ των οποίων είναι και η Ελλάδα. Οι 676.700 μεσαίες-μικρές-πολύ μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα συνεισφέρουν στο 87% του εργατικού δυναμικού των επιχειρήσεων, δημιουργούν προστιθέμενη αξία ίση με 19,3% ΑΕΠ, και παράγουν το 44,2% των ελληνικών εξαγωγικών αγαθών. Όμως η σημαντική απόκλιση από ευρωπαϊκές πρακτικές εξακολουθεί να είναι περιοριστικός παράγοντας στην οικονομική ανάπτυξη. Χαρακτηριστικό στοιχείο η πολύ χαμηλή παραγωγικότητα τους στην Ελλάδα, η οποία κυμαίνεται στο 50% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Ο υψηλός κατακερματισμός και το πολύ μικρό μέγεθος συνεχίζουν να δρουν ανασταλτικά. Ενδεικτικά, οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις (ΜμΕ) στην Ελλάδα είναι μόνο το 3,1% έναντι του 7% στην Ε.Ε. (μέσος όρος). Έτσι, φαίνεται πως η ευελιξία που θεωρητικά παρέχει το πολύ μικρό μέγεθος (1,9 άτομα μέσο όρο σε κάθε πολύ μικρή επιχείρηση) δεν μετασχηματίζεται σε απόδοση με τις πολύ μικρές επιχειρήσεις (το 96,9% του συνόλου) να παράγουν περίπου το 9,3% του ΑΕΠ, ενώ οι μικρές και οι μεσαίες (το 3% του συνόλου) να παράγουν περίπου το 10% του ΑΕΠ.

Μελέτη του ΣΕΒ και της ΕΥ όμως αναδεικνύει επιχειρηματικά χαρακτηριστικά μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων (ΜμΕ) στην Ελλάδα που ενισχύουν τις αντοχές στην κρίση και μπορούν να οδηγήσουν ταχύτερα στην ανάκαμψη. Οι επιχειρήσεις με σχετικό μέγεθος, έχουν ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα (35% αύξηση στο περιθώριο κέρδους των μεσαίων, έναντι πτώσης 50% στις μικρές και πολύ μικρές) βρίσκοντας διέξοδο στις εξαγωγές (40% αύξηση στις μεσαίες). Όσες εστιάζουν σε μεταποιητικές δραστηριότητες εμφανίζουν τετραπλάσια προστιθέμενη αξία (ανεξαρτήτως μεγέθους) ενώ και η καινοτομία αποτελεί σημαντικό παράγοντα που βγαίνει βελτιούμενος (29,6 στο δίκτυο European Innovation Scoreboard έναντι 30,6 μ.ο. στην Ε.Ε.) ταυτόχρονα με τη συμμετοχή τους σε παραγωγικά δίκτυα με μεγαλύτερες επιχειρήσεις (12,4%, έναντι 10,3% του ευρωπαϊκού μέσου όρου). Επιπλέον, στην ανάκαμψη μέχρι το 2014 συνεισέφερε η ανταπόκριση σε μετατοπίσεις τουριστικών ρευμάτων και εμπορευματικών συναλλαγών (logistics). Τέλος οι μεσαίες επιχειρήσεις που λειτουργούν με υψηλότερη ένταση τεχνολογίας και γνώσης, ήταν σε θέση να επωφεληθούν από την αύξηση της ζήτησης περισσότερο από τις μικρότερες επιχειρήσεις.

Ο ΣΕΒ θεωρεί αναγκαία τη μετατόπιση της δημόσιας συζήτησης για τις ΜμΕ. Είναι απαραίτητη η έμφαση στα παραγωγικά χαρακτηριστικά που ενισχύουν τις αντοχές και προωθούν τη μεγέθυνσή τους με εξειδικευμένες προτάσεις βάσει διεθνών καλών πρακτικών.

- Η κατ' αρχήν επιτυχής, και εντός των προβλεπόμενων χρονικών ορίων, συμφωνία στις 4/12/2017 για την 3η αξιολόγηση, που αναμένεται να ολοκληρωθεί με την ψήφιση των προαπαιτούμενων μέχρι τις 22/1/2018, συνιστά μια καθαρή αλλαγή πλεύσης σε σχέση με το παρελθόν, όταν οι συχνές καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων είχαν ως αποτέλεσμα την έξαρση της αβεβαιότητας και την εξ αυτού του λόγου επιβράδυνση της ανάκαμψης της οικονομίας. Στην τελική ευθεία για την έξοδο από το 3ο Μνημόνιο, φαίνεται να υπάρχει μια αυξημένη συνειδητοποίηση του επειγόντος των μέτρων που πρέπει να ληφθούν ώστε η χώρα να είναι επαρκώς προετοιμασμένη για την πλήρη έξοδο στις αγορές με ευνοϊκούς όρους. Ήδη, στο 9μηνο του 2017, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,1%, ενώ για όλο το 2017 ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να είναι ακόμη υψηλότερος και να υπερβεί το 2% το 2018, έναντι ρυθμών -0,3% και -0,2% το 2015 και το 2016 αντιστοίχως. Η ανάκαμψη στο 9μηνο του 2017 στηρίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στις εξαγωγές αγαθών (μεταποίηση) και υπηρεσιών (τουρισμός), +5% και +11% αντιστοίχως, και τη συναφή αύξηση των επενδύσεων σε εισαγόμενα μεταφορικά μέσα (+63,4%), με τον δείκτη υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση να παραμένει σε θετικά επίπεδα τους τελευταίους 6 μήνες μέχρι τον Νοέμβριο του 2017. Από την άλλη πλευρά, η ιδιωτική κατανάλωση ανακάμπτει με σχετικά βραδείς ρυθμούς, καθώς οι μισθοί παραμένουν καθηλωμένοι λόγω της υψηλής ακόμη, αν και μειούμενης ανεργίας, με τον όγκο των λιανικών πωλήσεων να αυξάνει κατά 1,9%, ενώ οι επενδύσεις σε κατασκευές και μηχανολογικό εξοπλισμό εξακολουθούν να μειώνονται. Σε κάθε περίπτωση, η ανάκαμψη αυτή συντελείται εν μέσω μιας ισχυρής ανάκαμψης της παγκόσμιας οικονομίας και της μεγαλύτερης πρόσβασης του δημοσίου, των τραπεζών και των επιχειρήσεων σε καλύτερους όρους χρηματοδότησης, από το 2018, σε ένα περιβάλλον δημοσιονομικής πειθαρχίας που έχει κατά το μάλλον ή το ήττον διασφαλισθεί με τη μείωση των συντάξεων κατά 14% μεσοσταθμικά από 1/1/2019 και τη μείωση του αφορολόγητου από 1/1/2020. Η εκπλήρωση των προσδοκιών για μια βιώσιμη ανάκαμψη της οικονομίας μεσοπρόθεσμα απαιτεί η έξοδος από το 3ο Μνημόνιο να γίνει ομαλά και να μην δημιουργήσει ασυνέχειες στην εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική, καθώς η αντίδραση των αγορών θα είναι ταχεία και η άνοδος των επιτοκίων θα αντιστρέψει γρήγορα το καλό κλίμα που διαμορφώνεται.

Επιτέλους ανάκαμψη!

	2015	2016	2017 Ιαν - Σεπ
ΑΕΠ	-0,3%	-0,2%	1,1%
Εγχώρια ζήτηση	-1,1%	0,5%	1,4%
Ιδιωτική κατανάλωση	-0,5%	0,0%	0,6%
Δημόσια κατανάλωση	1,2%	-1,5%	-2,6%
Επενδύσεις (περιλ. της μεταβολής αποθεμάτων)	-9,0%	7,4%	12,9%
Επενδύσεις σε πάγια	-0,3%	1,6%	2,6%
Κατοικίες	-25,8%	-12,6%	-7,8%
Λοιπές κατασκευές (πλην κατοικιών)	-8,3%	26,3%	-10,6%
Μηχανολογικός εξοπλισμός (περιλ. οπτικά συστήματα)	20,5%	-10,7%	-0,4%
Μεταφορές (περιλ. οπτικά συστήματα)	-13,8%	-8,7%	63,4%
Καθαρές εξαγωγές			
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	3,1%	-1,8%	7,6%
Εξαγωγές αγαθών	8,2%	3,7%	5,0%
Εξαγωγές υπηρεσιών	-2,5%	-7,7%	11,0%
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	0,4%	0,3%	8,5%
Εισαγωγές αγαθών	3,5%	2,9%	7,8%
Εισαγωγές υπηρεσιών	-11,6%	-10,8%	11,1%

ΑΕΠ και βασικές συνιστώσες – ετήσια % μεταβολή
(ΕΛΣΤΑΤ, Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί 2016 και Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, 3^ο τρίμηνο 2017)

Σημ.: Τα στοιχεία 9μηνου είναι με εποχική διόρθωση.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Με την ευγενική χορηγία:

Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα: Αντοχές και προκλήσεις

Στην μελέτη ΣΕΒ και ΕΥ που συντόνισε ο Τομέας Βιομηχανίας Αναπτυξιακών Πολιτικών και Δικτύων του ΣΕΒ, «Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα: Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις», Οκτώβριος 2017, (δείτε [εδώ](#)), επιχειρείται μια καταγραφή διαχρονικά των μεγεθών των μεσαίων-μικρών-πολύ μικρών επιχειρήσεων (αριθμός επιχειρήσεων, απασχολούμενοι, κλαδική διάρθρωση, ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, κερδοφορία, εξαγωγική διείσδυση, τεχνολογική ένταση, κ.ά.) Ο στόχος είναι να αποτυπωθούν οι επιδράσεις της κρίσης και οι δυνατότητες ανάκαμψης στις μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις (ΜμΕ), αναδεικνύοντας το προφίλ των επιχειρήσεων που άντεξαν στην κρίση.

Η απόκλιση στον αριθμό των ελληνικών ΜμΕ από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (3,1% έναντι 7%, δηλαδή 26,4 χιλ. λιγότερες) καθυστερεί στην ανάκαμψη της οικονομίας. Επιπλέον η βελτίωση της παραγωγικότητας (σήμερα στο 50% του ευρωπαϊκού μέσου όρου) είναι προϋπόθεση διεθνούς ανταγωνιστικότητας.

Οι μεσαίες-μικρές-πολύ μικρές αποτελούν το 99,9% των ελληνικών επιχειρήσεων (ή 676,7 χιλιάδες), ενώ υπάρχουν και 384 μεγάλες επιχειρήσεις (με πάνω από 250 εργαζόμενους η κάθε μία). Με στοιχεία 2014, οι ΜμΕ χωρίζονται σε 655,8 χιλιάδες **πολύ μικρές**

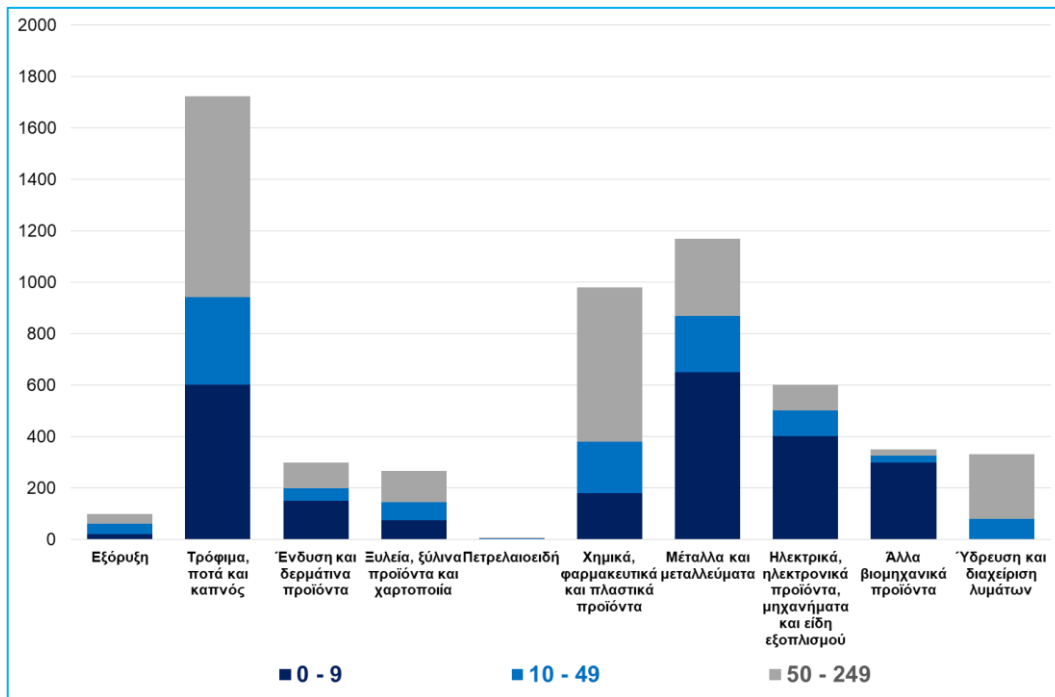
επιχειρήσεις (απασχόληση μέχρι 9 άτομα) με μέση απασχόληση 1,9 άτομα και μέση προστιθέμενη αξία €26 χιλ., 18,5 χιλιάδες **μικρές επιχειρήσεις** (απασχόληση από 10-49 άτομα) με μέση απασχόληση 18,4 άτομα και μέση προστιθέμενη αξία €521 χιλ., και τέλος, 2,4 χιλιάδες **μεσαίες επιχειρήσεις** (απασχόληση 50-249 άτομα) με μέση απασχόληση 93,9 άτομα και μέση προστιθέμενη αξία €3.672 χιλ. (**Δ01**). Επισημαίνεται ότι οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (655,8 χιλ.) συμπεριλαμβάνουν και αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό, που καθ' υπολογισμό, ανέρχονται σε 170 χιλ. περίπου, επηρεάζοντας ενδεχομένως την εικόνα της επιχειρηματικής λειτουργίας των πολύ μικρών επιχειρήσεων. Με στοιχεία 2014, η προστιθέμενη αξία που συνεισφέρουν οι ΜμΕ ανέρχεται σε €35,8 δισ., ή το 19,3% του ΑΕΠ, ενώ η απασχόληση στις ΜμΕ ανέρχεται σε 1.787.267 ή 87% του εργατικού δυναμικού των επιχειρήσεων, στην ελληνική οικονομία. Από €35,8 δισ. προστιθέμενης αξίας, οι ΜμΕ στις υπηρεσίες συνεισφέρουν το 72%, στη βιομηχανία το 18% και τις κατασκευές το 10%, με τη συμμετοχή των πολύ μικρών επιχειρήσεων να είναι κατά κανόνα μεγαλύτερη στις υπηρεσίες (**Δ02, Δ03**).

Οι ΜμΕ φαίνεται να ανακάμπτουν από το 2012 και μετά, καθώς η προστιθέμενη αξία ανά επιχείρηση αρχίζει να αυξάνει, κάτι που δεν συμβαίνει στις μικρότερες. Η παραγωγικότητα των μεσαίων είναι 178% μεγαλύτερη από των πολύ μικρών και 40% από των μικρών.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
0-9	1,9	1,9	1,8	1,9	1,8	1,9	1,9
10-49	19,2	18,5	18,7	18,1	18,1	18,6	18,4
50-249	94,8	97,5	92,9	94,1	93	94,3	93,9
Σύνολο ΜμΕ	2,8	2,8	2,7	2,7	2,6	2,6	2,6

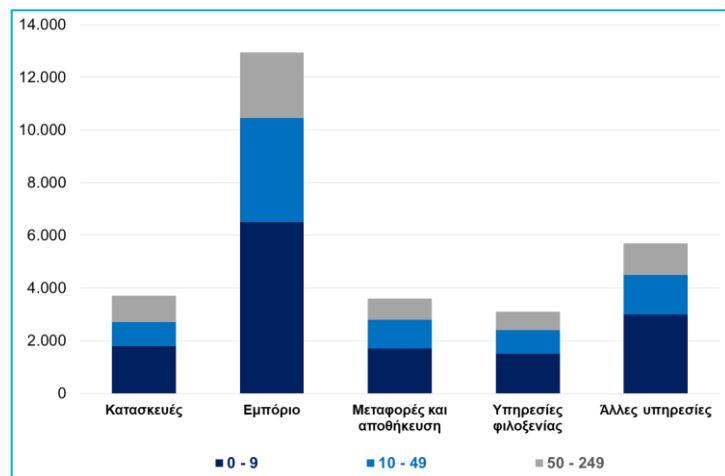
Σημ.: Τα στοιχεία αφορούν στην εμπορική, μη χρηματοοικονομική οικονομία.

Δ01: Μέση απασχόληση ανά επιχείρηση ΜμΕ σε άτομα (ΕΥ, Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα – Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις, Δεκ. 2017)

Δ02: Προστιθέμενη αξία ΜμΕ κατά κλάδο στη μεταποίηση και τη βιομηχανία, 2014 (ΕΥ, [Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα – Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις](#), Δεκ. 2017)

Δ03: Προστιθέμενη αξία ανά κλάδο στις υπηρεσίες και το εμπόριο, 2014 (ΕΥ, [Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα – Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις](#), Δεκ. 2017)

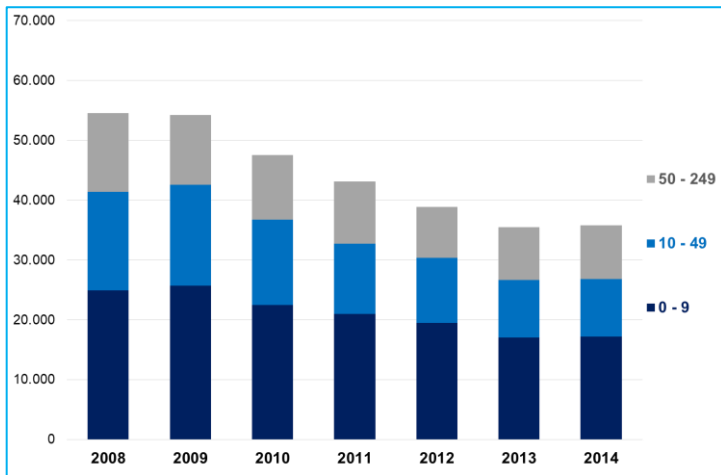
Ανεξαρτήτως κλάδου και μεγέθους, οι ΜμΕ που αξιοποιούν καλύτερα την τεχνολογία και τη γνώση, τείνουν να αντιμετωπίζουν καλύτερα την κρίση και να επωφελούνται περισσότερο από την ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και να δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας (+20% απασχόληση).

Στο σύνολό τους, ο αριθμός των μεσαίων-μικρών-πολύ μικρών στην Ελλάδα, όπως έγινε και σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες, μειώθηκε σημαντικά (-21% από το 2008 έως το 2014), χωρίς να υπάρχουν ενδείξεις ανάκαμψης του πλήθους των επιχειρήσεων από το 2012-2013, όπως συμβαίνει στην ευρωπαϊκή οικονομία. Ταυτόχρονα, η κρίση φαίνεται να έπληξε, κυρίως, τις μεγαλύτερες ΜμΕ (τις μεσαίες), με τον αριθμό τους να συρρικνώνεται κατά

33%. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, οι μεσαίες επιχειρήσεις φαίνεται να ανακάμπτουν από το 2012 και μετά, καθώς η προστιθέμενη αξία ανά επιχείρηση αρχίζει να αυξάνει, κάτι που δεν συμβαίνει στις μικρότερες, όπου η προστιθέμενη αξία ανά επιχείρηση δεν αυξάνει παρά μόνο από το 2014 και μετά (Δ04). Η παραγωγικότητα των μεσαίων είναι 178% μεγαλύτερη από των πολύ μικρών και 40% από των μικρών.

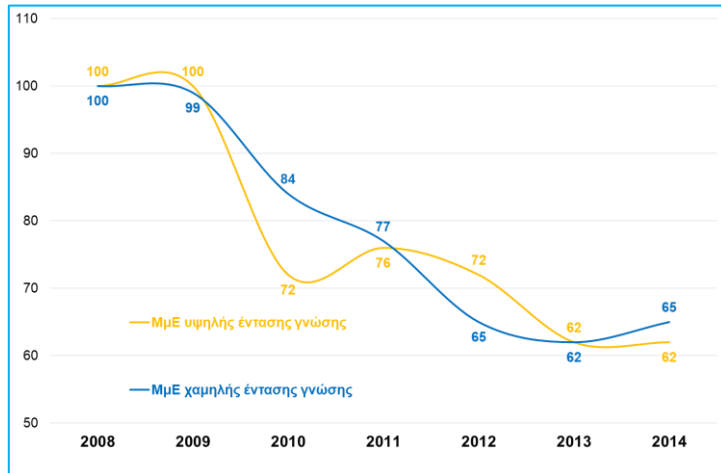
Δ04: Προστιθέμενη αξία ΜμΕ, σε € εκατ. (ΕΥ, Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα – Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις, Δεκ. 2017)

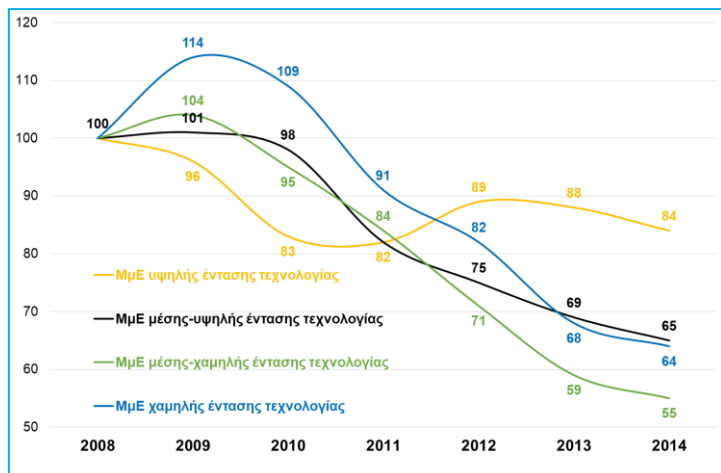
Σημ.: Τα στοιχεία αφορούν στην εμπορική, μη χρηματοοικονομική οικονομία.

Σε κλαδικό επίπεδο, η ανάκαμψη της προστιθέμενης αξίας φαίνεται να ξεκινά το 2014 στις υπηρεσίες, χωρίς ενδείξεις ανάκαμψης στη βιομηχανία και τις κατασκευές, τουλάχιστον μέχρι το 2014 όπου στοιχεία είναι διαθέσιμα. Αυτό συμβαίνει καθώς το μεγάλο πλήθος των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων αντισταθμίζει την παρατηρούμενη αύξηση της προστιθέμενης αξίας ανά επιχείρηση στις μεσαίες επιχειρήσεις. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι οι μεσαίες επιχειρήσεις ανακάμπτουν νωρίτερα από τις μικρότερες επιχειρήσεις, αν και έχουν μικρότερη συμμετοχή στους κλάδους των υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες ανακάμπτουν κυρίως λόγω εξωγενών εν πολλοίς παραγόντων. Τέτοιοι παράγοντες είναι ο τουρισμός και οι συνακόλουθες εμπορικές δραστηριότητες (λόγω γεωπολιτικών μετατοπίσεων του τουριστικού ρεύματος προς την Ελλάδα), καθώς και ο κλάδος των μεταφορών και της αποθήκευσης (logistics), που ενδυναμώθηκε από τον σταδιακό μετασχηματισμό της χώρας σε κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου, κυρίως μετά την επιτυχή παραχώρηση του λιμανιού του Πειραιά στην κινεζική COSCO, και την επιδίωξη τους να καταστήσουν τη χώρα πύλη εισαγωγής των κινεζικών προϊόντων στην Ευρώπη. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, οι μεσαίες επιχειρήσεις φαίνεται να επωφελούνται περισσότερο από τους ανωτέρω εξωγενείς παράγοντες απ' ότι οι μικρότερες επιχειρήσεις.

Δ05: Εξέλιξη της προστιθέμενης αξίας των ΜμΕ υπηρεσιών βάσει έντασης γνώσης, 2008 = 100 (ΕΥ, Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα – Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις, Δεκ. 2017)

Δ06: Εξέλιξη της προστιθέμενης αξίας των ΜμΕ μεταποίησης βάσει έντασης τεχνολογίας, 2008 = 100 (ΕΥ, Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα – Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις, Δεκ. 2017)

Οι μεσαίες επιχειρήσεις έχουν μεγαλύτερο μερίδιο στις εξαγωγές, το οποίο και αυξάνουν στη διάρκεια της κρίσης (+40%), απ' ότι οι μικρές και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις. Ταυτόχρονα, οι μεσαίες επιχειρήσεις έχουν μεγαλύτερη έκθεση σε εξαγωγές εκτός της ΕΕ.

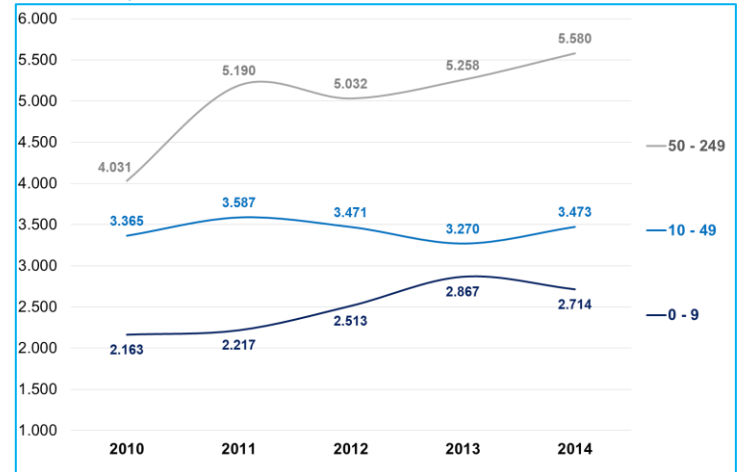

Ένα άλλο σημείο που αξίζει να μνημονευθεί είναι ότι αφενός η προστιθέμενη αξία στις ΜμΕ της μεταποίησης που είναι υψηλής έντασης τεχνολογίας ανακάμπτει ταχύτερα από τις ΜμΕ της μεταποίησης που είναι χαμηλής έντασης τεχνολογίας. Κάτι ανάλογο συμβαίνει, επίσης, και όσον αφορά τις ΜμΕ των υπηρεσιών που είναι υψηλής έντασης γνώσης. Συνεπώς, ανεξαρτήτως κλάδου και μεγέθους, οι ΜμΕ που αξιοποιούν καλύτερα την τεχνολογία και τη γνώση, τείνουν να αντιμετωπίζουν καλύτερα την κρίση και να επωφελούνται περισσότερο από την ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας (**Δ05** και **Δ06**) και να δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας (+20% απασχόληση).

Οι μεσαίες επιχειρήσεις φαίνεται να αξιοποιούν τα υψηλότερα επίπεδα τεχνολογίας και γνώσης προς όφελος της βελτίωσης της θέσης τους ως εξωστρεφείς επιχειρήσεις στη διεθνή αγορά και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (+20% απασχόληση).

Οι μεσαίες επιχειρήσεις φαίνεται να αντιδρούν καλύτερα στην κρίση μέσω επαναπροσδιορισμού των δραστηριοτήτων τους, ώστε να αξιοποιήσουν ευκαιρίες στην παγκόσμια οικονομία μέσω εξαγωγών. Έτσι, οι μεσαίες επιχειρήσεις έχουν μεγαλύτερο μερίδιο στις εξαγωγές, το οποίο και αυξάνουν στη διάρκεια της κρίσης (+40%), απ' ό,τι οι μικρές και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (**Δ07**). Ταυτόχρονα, οι μεσαίες επιχειρήσεις έχουν μεγαλύτερη έκθεση σε εξαγωγές εκτός της ΕΕ, που ενδεχομένως να αντανάκλα και μεγαλύτερη ικανότητα επιμερισμού του κινδύνου λόγω υψηλότερης παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας απ' ό,τι οι μικρότερες επιχειρήσεις. Συνεπώς, οι μεσαίες επιχειρήσεις φαίνεται να αξιοποιούν τα υψηλότερα επίπεδα τεχνολογίας και γνώσης προς όφελος της βελτίωσης της θέσης τους ως εξωστρεφείς επιχειρήσεις στη διεθνή αγορά και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (+20% απασχόληση).

Δ07: Σύνολο εξαγωγών ανά μέγεθος επιχείρησης ΜμΕ (€ εκατ.) (ΕΥ, [Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα – Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις, Δεκ. 2017](#))

Ανεξαρτήτως μεγέθους και κλάδου, φαίνεται, επίσης, ότι οι ελληνικές ΜμΕ αναπτύσσουν καινοτόμα προϊόντα ή διαδικασίες, είτε οι ίδιες εσωτερικά ή σε συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, σε βαθμό εφάμιλλο με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, παρόλο που οι δείκτες καινοτομίας κατατάσσουν συνολικά την Ελλάδα σε πολύ χαμηλή θέση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Χωρίς να υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, τεκμαίρεται ότι οι επιδόσεις στην καινοτομία οφείλονται μάλλον στις μεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται περισσότερο στη βιομηχανία, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη και η επίδοση τους στην αξιοποίηση της τεχνολογίας και της γνώσης, όπως διαπιστώθηκε σε προηγούμενες αναφορές.

Οι ελληνικές ΜμΕ αναπτύσσουν καινοτόμα προϊόντα ή διαδικασίες, είτε οι ίδιες εσωτερικά ή σε συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, σε βαθμό εφάμιλλο με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Οι επιδόσεις των ΜμΕ, πάντως, φαίνεται να εμποδίζονται από το γεγονός ότι η διαθέσιμη τραπεζική χρηματοδότηση είναι και ακριβή και περιορισμένη. Επίσης, στη συντριπτική τους πλειονότητα, οι ΜμΕ είναι υπερδανεισμένες με τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα να αντιπροσωπεύουν το 61% των δανείων για επιχειρήσεις με τζίρο μεταξύ €2,5 εκατ. - €50 εκατ. και το 68% για ακόμη μικρότερες επιχειρήσεις με τζίρο κάτω των €2,5 εκατ. Αντίθετα, οι μεγάλες επιχειρήσεις (με τζίρο άνω των €50 εκατ.) εμφανίζουν μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα ίσα με το 29% του δανειακού τους χαρτοφυλακίου.

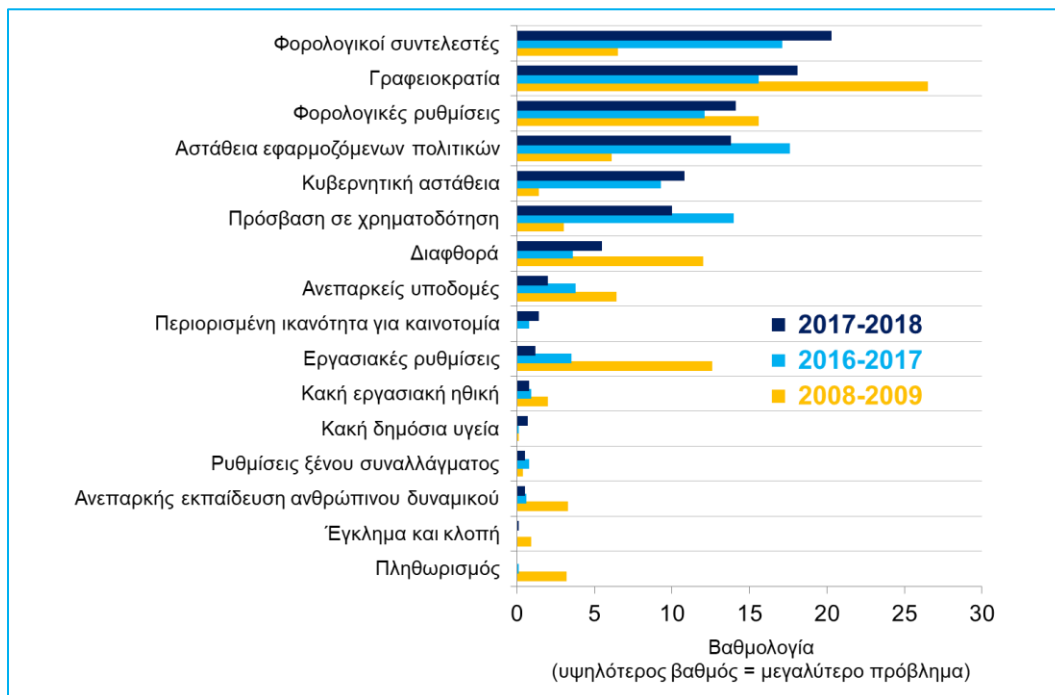
Πέραν της ανεπαρκούς χρηματοδότησης, οι ελληνικές επιχειρήσεις, παρά τις επιμέρους μεταρρυθμίσεις, αντιμετωπίζουν ακόμη ένα συνολικό περιβάλλον υπερφορολόγησης και υψηλής γραφειοκρατίας, που επηρεάζει αρνητικά την άσκηση της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες (Δ08 και Δ09). Και, βεβαίως, το περιβάλλον αυτό επηρεάζει δυσμενέστερα τις μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις, που πολλές φορές καταφεύγουν στην παράνομη οικονομική δραστηριότητα, καθώς το οργανωτικό τους επίπεδο και η οικονομική τους εν γένει επιφάνεια δεν τους επιτρέπει την πολυτέλεια της συμμόρφωσης με ένα δύσκαμπτο και υψηλού κόστους φορολογικό και ρυθμιστικό περιβάλλον.

Δ08: Κατάταξη της Ελλάδας στο Doing Business 2018
(Γαγκόσμια Τράπεζα, [Doing Business 2018](#))

Σημ.: Κλίμακα: 1^η θέση στον εξωτερικό άξονα και 190^η στο κέντρο

Πέραν της ανεπαρκούς χρηματοδότησης, οι ελληνικές επιχειρήσεις, παρά τις επιμέρους μεταρρυθμίσεις, αντιμετωπίζουν ακόμη ένα συνολικό περιβάλλον υπερφορολόγησης και υψηλής γραφειοκρατίας, που επηρεάζει αρνητικά την άσκηση της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες.

Δ09: Τα σημαντικότερα προβλήματα για την επιχειρηματικότητα
(World Economic Forum, [Global Competitiveness Report 2017-2018](#))

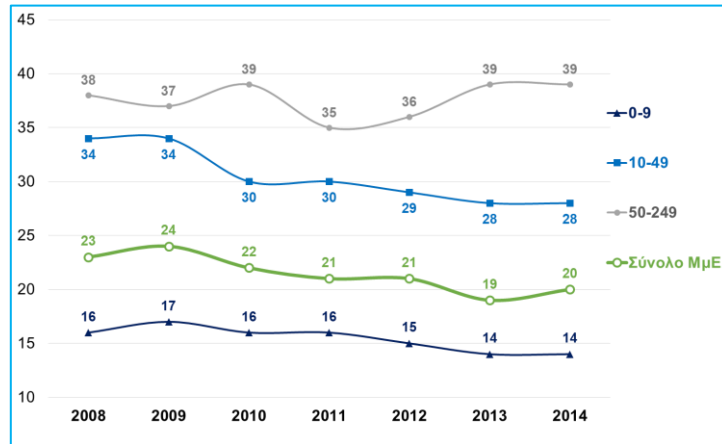

Στη συντριπτική τους πλειονότητα, οι ΜμΕ είναι υπερδανεισμένες με τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα να αντιπροσωπεύουν το 61% των δανείων για επιχειρήσεις με τζίρο μεταξύ €2,5 εκατ.- €50 εκατ. και το 68% για ακόμη μικρότερες επιχειρήσεις με τζίρο κάτω των €2,5 εκατ. Αντίθετα, οι μεγάλες επιχειρήσεις (με τζίρο άνω των €50 εκατ.) εμφανίζουν μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα ίσα με το 29% του δανειακού τους χαρτοφυλακίου.

Συμπερασματικά, οι ΜμΕ και ειδικότερα οι μεγαλύτερες από αυτές, και ιδίως αυτές που αναπτύσσουν καινοτομίες και έχουν εξαγωγικό προσανατολισμό, έχουν τη δυνατότητα να παίξουν ένα πιο σημαντικό ρόλο στην επανεκκίνηση της οικονομίας. Το μέγεθος τους ήταν καθοριστικής σημασίας για την επιβίωση τους στη διάρκεια της κρίσης και της μετέπειτα ανάκαμψης της οικονομίας. Όσες εξέρχονται από την κρίση, αν και με απώλειες, έχουν, λοιπόν, υγιείς βάσεις για να μεγαλώσουν και να κτίσουν το μέγεθος εκείνο που θα τους επιστρέψει να διαπρέψουν στην ελληνική και παγκόσμια αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, ένα φιλικότερο προς την επιχειρηματικότητα περιβάλλον και καλύτερες συνθήκες χρηματοδότησης θα μπορούσαν να απογειώσουν τις ΜμΕ που επέζησαν της κρίσης και έχουν όλα τα προσόντα για να διακριθούν στην ανταγωνιστική παγκοσμιοποιημένη οικονομία.

Δ10: Προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο κατά μέγεθος επιχείρησης (€ χιλ.)

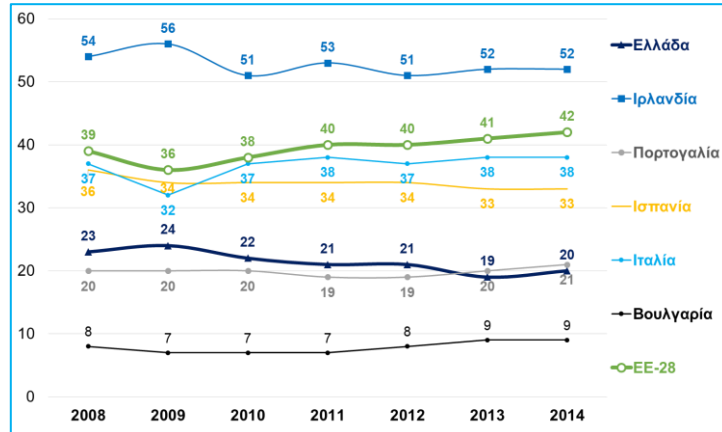
(ΕΥ, [Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα – Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις](#), Δεκ. 2017)

Σημ.: Τα στοιχεία αφορούν στην εμπορική, μη χρηματοοικονομική οικονομία.

Δ11: Φαινόμενη παραγωγικότητα σε ΜμΕ σε επιλεγμένες χώρες (€ χιλ.)

(ΕΥ, [Οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα – Συμβολή στην οικονομία, εξελίξεις και προκλήσεις](#), Δεκ. 2017)

Το μέγεθός τους ήταν καθοριστικής σημασίας για την επιβίωση τους στη διάρκεια της κρίσης και της μετέπειτα ανάκαμψης της οικονομίας. Όσες εξέρχονται από την κρίση, αν και με απώλειες, έχουν, λοιπόν, υγιείς βάσεις για να μεγαλώσουν και να κτίσουν το μέγεθος εκείνο που θα τους επιστρέψει να διαπρέψουν στην ελληνική και παγκόσμια αγορά.

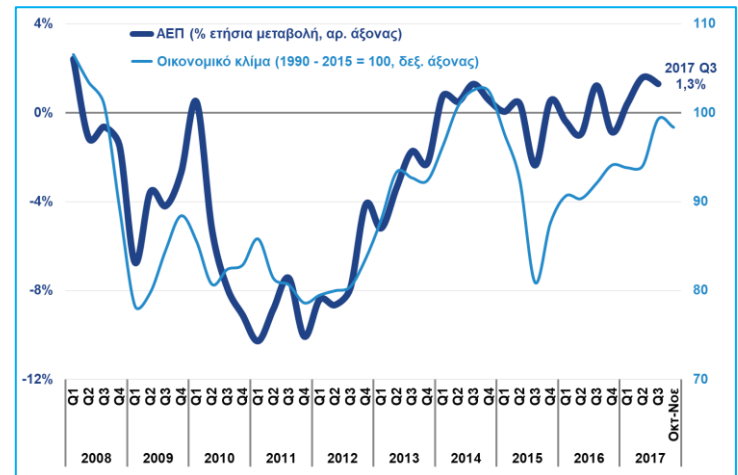
Οικονομικές εξελίξεις

ΑΕΠ: Χαμηλότερος από τον αναμενόμενο ήταν ο ρυθμός ανάπτυξης το 3^ο τρίμηνο του 2017, με το ΑΕΠ να παρουσιάζει άνοδο +1,3% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2016 (εποχικά διορθωμένα στοιχεία), ενώ παράλληλα η ΕΛΣΤΑΤ προχώρησε σε σημαντικές αναθεωρήσεις των στοιχείων των προηγούμενων τριμήνων, σύμφωνα με τις οποίες ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ κατά το 2^ο τρίμηνο του 2017 διπλασιάστηκε από +0,8% κατά την προηγούμενη εκτίμηση σε +1,6% (**Δ12**). Σύμφωνα με τα νέα στοιχεία, κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2017 το ΑΕΠ παρουσιάζει άνοδο +1,1%.

Η αύξηση του ΑΕΠ κατά το 3^ο τρίμηνο του 2017 στηρίχτηκε κυρίως στις εξαγωγές υπηρεσιών, οι οποίες κατέγραψαν άνοδο +12,6%, αποτυπώνοντας την καλή πορεία του τουρισμού. Παράλληλα, οι εξαγωγές αγαθών ενισχύθηκαν κατά +2,8%, με το σύνολο των εξαγωγών (αγαθών και υπηρεσιών) να συμβάλει κατά +2,4 π.μ. στη μεταβολή του ΑΕΠ (**Δ13**). Αντίθετα, η τελική καταναλωτική δαπάνη μειώθηκε κατά -1%, με τη δημόσια κατανάλωση να καταγράφει πτώση κατά -2,2% και την ιδιωτική να παραμένει αμετάβλητη σε σύγκριση με το 3^ο τρίμηνο του 2016, ενώ ταυτόχρονα και οι επενδύσεις σε πάγια υποχώρησαν κατά -8,5%. Σημειώνεται ότι, περιλαμβανομένης της μεταβολής των αποθεμάτων (-€87 εκατ. το 3^ο τρίμηνο του 2017, έναντι -€1,2 δισ. το 3^ο τρίμηνο του 2016), οι συνολικές επενδύσεις εμφανίζουν άνοδο +10,6%, συμβάλλοντας θετικά στη μεταβολή του ΑΕΠ κατά +2,3 π.μ. (**Δ14**).

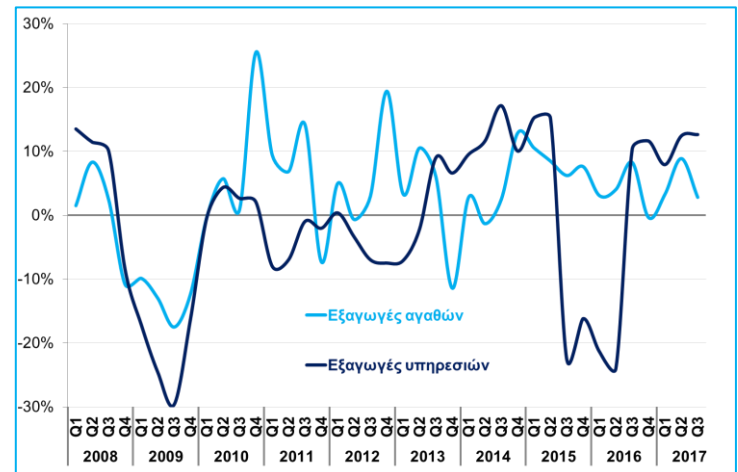
Δ12: ΑΕΠ και οικονομικό κλίμα

(ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, Q3 2017 και IOBE, Νοε. 2017)

Δ13: Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών

(ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, Q3 2017)

Δ14: Συμβολή στη μεταβολή του ΑΕΠ (ΕΛΣΤΑΤ, Q3 2017)

	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3
ΑΕΠ (ετήσια % μεταβολή)	-0,4%	-1,0%	1,2%	-0,9%	0,4%	1,6%	1,3%
Ετήσια % μεταβολή							
Ιδιωτική κατανάλωση	-1,4%	-2,1%	3,7%	0,2%	0,9%	1,0%	0,0%
Δημόσια κατανάλωση	-1,4%	-0,4%	0,8%	-4,5%	-3,5%	-2,1%	-2,2%
Επενδύσεις	15,2%	40,7%	-1,4%	-15,5%	29,6%	-0,5%	10,6%
Επενδύσεις σε πάγια	-9,6%	12,9%	13,5%	-7,4%	17,0%	1,0%	-8,5%
Εξαγωγές	-9,5%	-10,2%	9,4%	4,6%	5,2%	9,8%	7,8%
Εισαγωγές	-9,5%	-1,9%	14,0%	5,2%	11,1%	5,0%	9,3%
Συμβολή στη μεταβολή του ΑΕΠ							
Ιδιωτική κατανάλωση	-1,0%	-1,5%	2,5%	0,1%	0,6%	0,7%	0,0%
Δημόσια κατανάλωση	-0,3%	-0,1%	0,2%	-1,0%	-0,8%	-0,5%	-0,5%
Επενδύσεις	0,6%	3,3%	-0,2%	-0,3%	2,6%	0,2%	2,3%
Επενδύσεις σε πάγια	-1,1%	1,3%	1,5%	-0,7%	1,8%	0,1%	-1,0%
Εξαγωγές	-3,1%	-3,3%	2,7%	1,4%	1,5%	2,9%	2,4%
Εισαγωγές	3,3%	0,6%	-4,0%	-1,7%	-3,6%	-1,7%	-3,0%

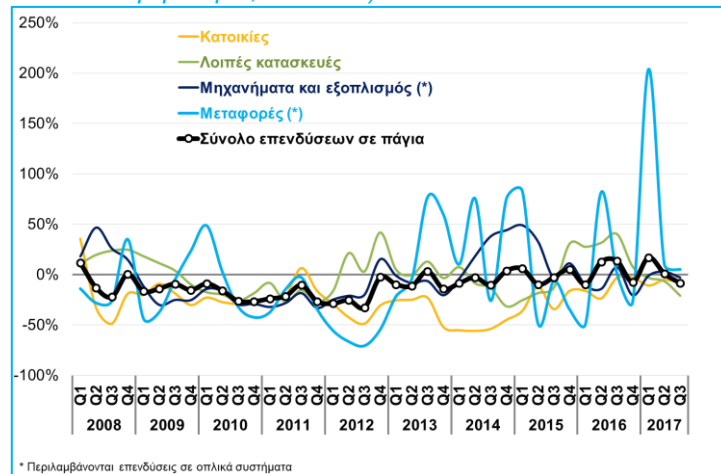

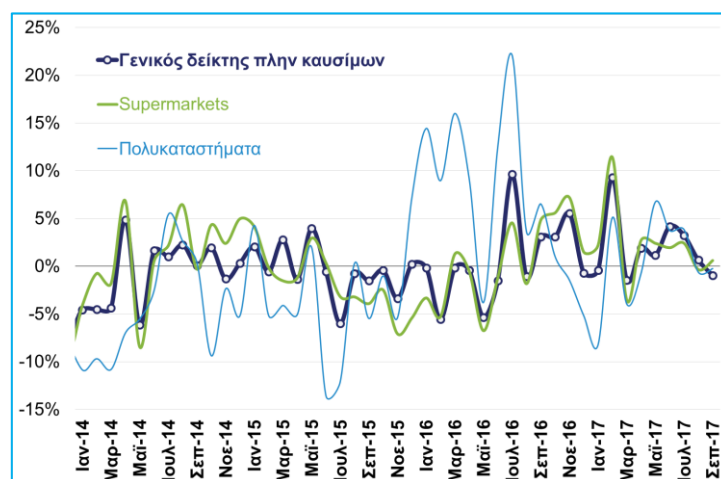
Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2017 το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά +1,1% (πίνακας 1^{ης} σελίδας). Η ανάκαμψη αυτή στηρίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στις εξαγωγές αγαθών (μεταποίηση) και υπηρεσιών (τουρισμός), +5% και +11% αντίστοιχα, και τη συναφή αύξηση των επενδύσεων σε εισαγόμενα μεταφορικά μέσα (+63,4%, **Δ15**). Η αύξηση του ΑΕΠ κατά το 1^ο ενιάμηνο του 2017 βασίστηκε επίσης στην ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά +0,6%, ενώ η μείωση της δημόσιας κατανάλωσης κατά -2,6% και η αύξηση των εισαγωγών κατά +8,5% κατά το ίδιο διάστημα συνέβαλαν αρνητικά.

Σημειώνεται ότι η αναθεώρηση των στοιχείων του 2^{ου} τριμήνου του 2017, αφορά κυρίως στις επενδύσεις, οι οποίες κατά την πρώτη εκτίμηση της ΕΛΣΤΑΤ παρουσίασαν μείωση σε ετήσια βάση κατά -17,1% (-4,6% οι επενδύσεις σε πάγια), ενώ σύμφωνα με τα νέα στοιχεία η μείωση το 2^ο τρίμηνο περιορίστηκε σε -0,5% (+1% οι επενδύσεις σε πάγια). Έτσι, η πρόβλεψη για ανάπτυξη +1,6% στο σύνολο του έτους, αν δεν αναθεωρηθούν τα στοιχεία του 3^{ου} τριμήνου, προϋποθέτει ρυθμό ανάπτυξης +3,1% το 4^ο τρίμηνο. Πάντως, η ιδιωτική κατανάλωση ανακάμπτει με σχετικά αργό ρυθμό, ενώ η επιβράδυνση που παρουσίασε κατά το 3^ο τρίμηνο του 2017 (0% έναντι +1% το 2^ο τρίμηνο και +0,9% το 1^ο τρίμηνο του 2017), ήταν αντίθετη με τις προβλέψεις για περαιτέρω ενίσχυσή της, δεδομένης και της αύξησης των εισπράξεων από τον τουρισμό (+10,3% σε τρέχουσες τιμές το διάστημα Ιαν – Σεπ 2017), αλλά και της ανοδικής πορείας των λιανικών πωλήσεων (+1,9 σε όγκο το διάστημα Ιαν – Σεπ 2017). Στη βάση αυτή, είναι πιθανό να αναθεωρηθούν τα στοιχεία και του 3^{ου} τριμήνου του 2017. Σε κάθε περίπτωση, ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να είναι ισχυρότερος το 4^ο τρίμηνο του έτους και να υπερβεί το 2% το 2018.

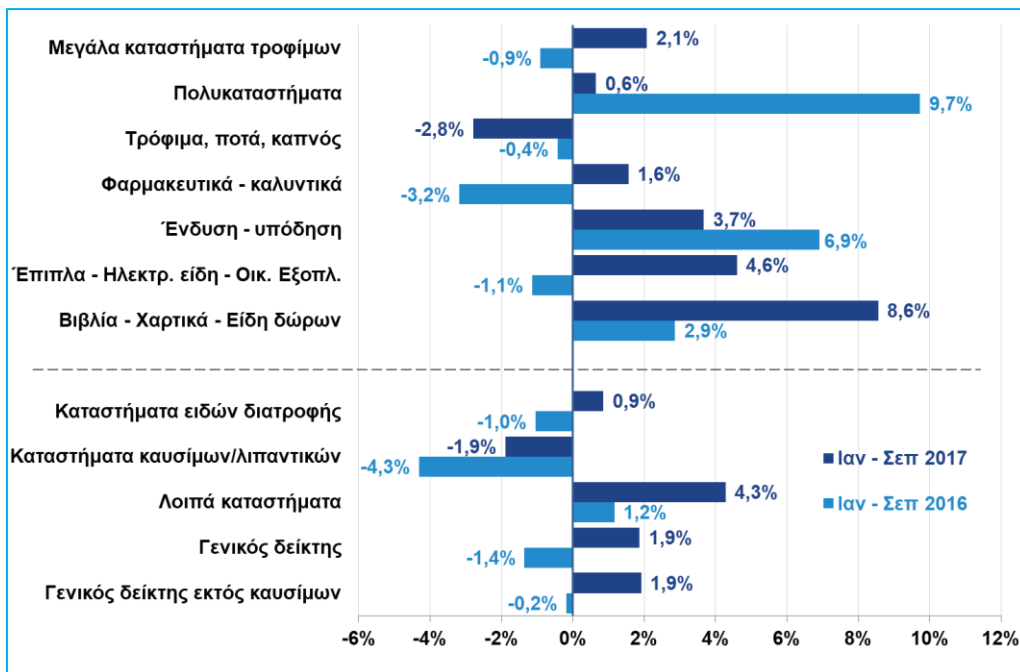
Δ15: Επενδύσεις κατά κατηγορία (ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίο Εθνικό Λογαριασμό, Q3 2017)

Δ16: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο – ετήσια % μεταβολή (ΕΛΣΤΑΤ, Σεπ. 2017)

Λιανικές πωλήσεις: Μείωση -0,9% παρουσίασε ο όγκος των λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων τον Σεπτέμβριο του 2017 (έναντι αύξησης +3,1% τον Σεπτέμβριο του 2016), ανακόπτοντας την ανοδική πορεία των προηγούμενων πέντε μηνών (**Δ16**). Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στην πτώση του όγκου πωλήσεων στην κατηγορία τρόφιμα – ποτά – καπνός (-3,4%), αν και στα μεγάλα καταστήματα τροφίμων (supermarkets) ο όγκος λιανικών πωλήσεων σημείωσε αύξηση +0,6%. Μείωση παρουσίασε επίσης ο όγκος πωλήσεων στα πολυκαταστήματα (-0,2%) και στα καταστήματα φαρμάκων – καλλυντικών (-1,4%), ενώ αντίθετα μικρή άνοδος καταγράφηκε στα είδη ένδυσης και υπόδησης (+1%) και στα έπιπλα και ηλεκτρικά είδη (+0,8%).

Δ17: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατά κατηγορία καταστημάτων (ΕΛΣΤΑΤ, Σεπ. 2017)

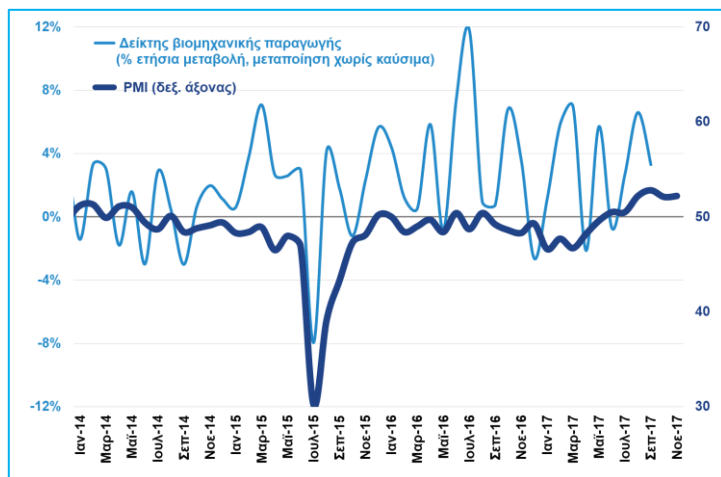
Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2017, ο δείκτης όγκου λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων εμφανίζει αύξηση +1,9%, έναντι μείωσης -0,2% το αντίστοιχο διάστημα το 2016, με όλες τις κατηγορίες καταστημάτων να εμφανίζουν άνοδο, εκτός από τα εξειδικευμένα καταστήματα τροφίμων (οπωροπωλεία, ιχθυοπωλεία, ζαχαροπλαστεία, αρτοποιεία κλπ), όπου ο όγκος πωλήσεων μειώθηκε κατά -2,8%, ενώ στα καύσιμα σημειώθηκε πτώση -1,9% (Δ17).

Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (PMI) στη μεταποίηση:

Σε θετικό έδαφος παρέμειναν οι προσδοκίες στη μεταποίηση τον Νοέμβριο του 2017, με τον Δείκτη Υπευθύνων Προμηθειών (PMI) στη μεταποίηση να διαμορφώνεται σε επίπεδο πάνω από των 50 μονάδων (όριο μηδενικής μεταβολής) για πέμπτο συνεχόμενο μήνα (Δ18). Ειδικότερα, ο δείκτης PMI διαμορφώθηκε στις 52,2 μονάδες, από 52,1 τον προηγούμενο μήνα και 48,3 τον Νοέμβριο του 2016, ως αποτέλεσμα της αύξησης των νέων παραγγελιών, τόσο από το εσωτερικό όσο και από τις αγορές του εξωτερικού, η οποία οδήγησε σε αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης. Σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη, οι επιχειρηματικές προσδοκίες παρέμειναν γενικά θετικές, με τις νέες προσλήψεις στη μεταποίηση να αυξάνονται με τον μεγαλύτερο ρυθμό που έχει καταγραφεί στο διάστημα των 18,5 ετών που

διεξάγεται η έρευνα. Παράλληλα, ως αποτέλεσμα της υψηλότερης ζήτησης και της ενισχυμένης παραγωγικής ικανότητας, οι εταιρείες αύξησαν τα επίπεδα παραγωγής και μείωσαν τα αποθέματα. Ως προς τις τιμές, η αύξηση των τιμών εισροών εξασθένησε, ενώ οι μέσες τιμές χρέωσης παρέμειναν σε γενικές γραμμές αμετάβλητες. Τέλος, η διαθεσιμότητα πιστώσεων ήταν ανάμεσα στους λόγους που ενίσχυσαν την αισιοδοξία των επιχειρήσεων.

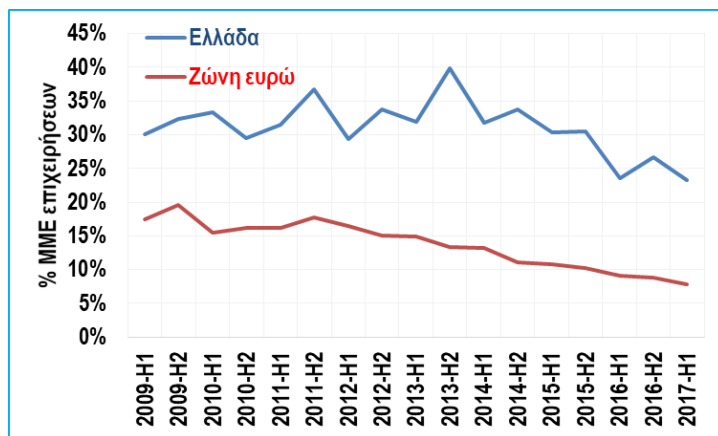
Δ18: Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών στη μεταποίηση (PMI) και μεταβολή του δείκτη παραγωγής στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (Markit, Νοε. 2017, ΕΛΣΤΑΤ, Σεπ. 2017)

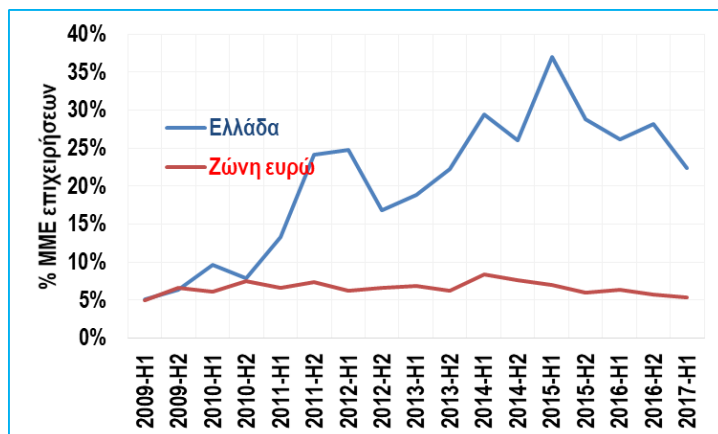

Πρόσβαση ΜμΕ σε χρηματοδότηση: Βελτίωση των όρων πρόσβασης σε χρηματοδότηση για τις ΜμΕ στη ζώνη του ευρώ και στο σύνολο των χωρών, περιλαμβανομένης της Ελλάδας, καταγράφει η δημνιαία έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) για την περίοδο Απριλίου – Σεπτεμβρίου 2017 (η έρευνα έγινε την περίοδο Σεπ - Οκτ 2017). Μάλιστα, καταγράφεται συνολικά βελτίωση στις παραμέτρους λειτουργίας των ΜΜΕ στην Ελλάδα, για πρώτη φορά εδώ και χρόνια, όπως και συρρίκνωση του κενού χρηματοδότησης που όμως οφείλεται τόσο στην εξομάλυνση των περιορισμών στην προσφορά χρήματος αλλά και στην υποχώρηση της ζήτησης για χρηματοδότηση. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι παρά την τάση βελτίωσης, η Ελλάδα παραμένει η μόνη χώρα στην οποία η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για τις ΜμΕ αποτελεί μεγάλο πρόβλημα. Έτσι, ενώ στην υπόλοιπη ζώνη του ευρώ τα μεγαλύτερα προβλήματα των ΜμΕ είναι η εξεύρεση πελατών (24%) και η εξεύρεση κατάλληλου προσωπικού (23%), η πρόσβαση σε χρηματοδότηση είναι το μικρότερο εμπόδιο που αντιμετωπίζει η μέση ευρωπαϊκή ΜμΕ (8%). Αντίθετα, στην Ελλάδα, αν και μειωμένο σε ένταση, το πρόβλημα αυτό παραμένει το μεγαλύτερο για τις ΜμΕ, με το 23% αυτών να το αναφέρουν ως το μεγαλύτερο πρόβλημα (από 27% στην προηγούμενη έρευνα, [Δ19](#)). Αν και το ποσοστό των επιχειρήσεων στην Ελλάδα που δεν προβαίνουν σε αίτηση για δάνειο γιατί θεωρούν πιθανή την απόρριψη της αίτησης υποχωρεί (22,4% αντί 28,1% το προηγούμενο εξάμηνο, [Δ20](#)), το ποσοστό αυτό παραμένει το ψηλότερο της ζώνης του ευρώ (5,4% για το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ). Παράλληλα, το ποσοστό των ελληνικών ΜμΕ που δεν αιτούνται δάνειο γιατί έχουν επάρκεια εσωτερικών πόρων χρηματοδότησης παραμένει το χαμηλότερο της ζώνης του ευρώ (27,2% από 24,3% το προηγούμενο εξάμηνο και 43,2% για το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ). Αντίστοιχα, υποχωρεί το ποσοστό των αιτήσεων για δάνεια που απορρίπτονται στην Ελλάδα (16% από 18,2% το προηγούμενο εξάμηνο), αλλά και πάλι το σχετικό ποσοστό είναι το ψηλότερο της ζώνης του ευρώ (μέσος όρος 4,8%, [Δ21](#)).

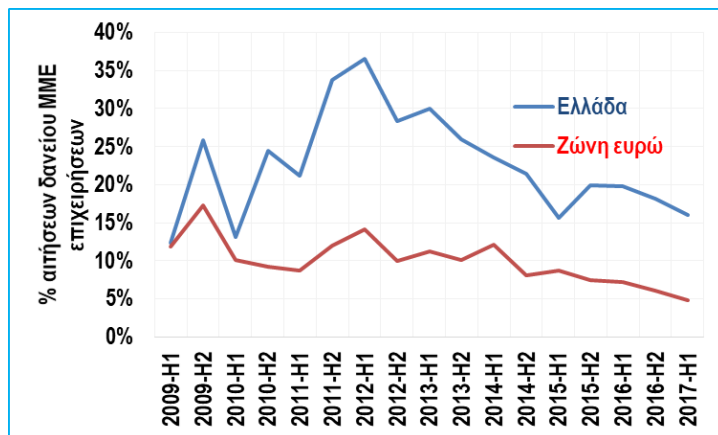
Δ19: Ποσοστό ΜμΕ που θεωρούν την πρόσβαση σε χρηματοδότηση ως το πλέον σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν (ΕΚΤ – [SAFE Σεπτεμβρίου 2017](#))

Δ20: Ποσοστό ΜμΕ που δεν υπέβαλαν αίτηση για δάνειο λόγω πιθανής απόρριψης (ΕΚΤ – [SAFE Σεπτεμβρίου 2017](#))

Δ21: Ποσοστό ΜμΕ στις οποίες απορρίφθηκε η αίτηση για δάνειο (ΕΚΤ – [SAFE Σεπτεμβρίου 2017](#))

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€368 δισ.
67% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€60 δισ.
51% συνόλου*

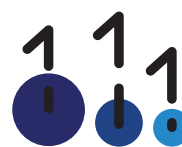
ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€62 δισ.
43% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

€2,4 δισ. **
30% συνόλου**

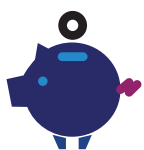
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

190.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ

€4,8 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

€2,1 δισ.
20% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ

€0,8 δισ.
29% συνόλου****

* 20.500 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2015 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προσιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

